

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Plan för funktionshinderomsorg 2024- 2030

Antagen av kommunfullmäktige

Ansvarig förvaltning: Socialförvaltningen

Ansvarig tjänsteman: Lotta Damberg

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Politisk vision	5
Vaggeryds kommuns vision och värdegrund 2030.....	6
1 Inledning	7
1.1 Lagstiftning som reglerar funktionshinderomsorgen.....	7
1.2 Nationell inriktning och styrning av funktionshinderomsorgen.....	7
1.2.1 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	7
1.2.2 Barnkonventionen	7
1.2.3 Socialtjänstlagen (SoL)	7
1.2.4 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	8
1.2.5 Översyn av lagstiftning LSS.....	8
2 Demografisk utveckling och prognos	9
2.1 Demografisk utveckling – Nationellt och lokalt.....	9
2.1.1 Bostad med särskild service.....	10
2.1.2 Daglig sysselsättning	11
2.1.3 Korttidsvistelse	12
2.1.4 Korttidstillsyn.....	12
2.1.5 Personlig assistans	13
2.1.6 Kontaktperson	13
2.1.7 Ledsagarservice	14
2.1.8 Boendestöd.....	14
3 Funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun	15
3.1 Myndighetsutövning inom funktionshinderomsorgen	15
3.2 Funktionshinderomsorg med individen i fokus.....	15
3.2.1 Individens behov i centrum (IBIC)	15
3.2.2 Barnets behov i centrum (BBIC).....	16
3.2.3 Personcentrerat och hälsofrämjande förhållningsätt.....	16
3.2.4 Jämlik hälsa	16
3.2.5 Delaktighet och inflytande	16
3.2.6 Digitalisering och välfärdsteknik	16
3.2.7 Anhörigstöd	17
3.2.8 Samverkan enligt LSS.....	17
3.2.9 Bostadsanpassningsbidrag.....	17
3.2.10 Hälso-och sjukvård	17
3.3 Kvalitet i funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun	18
3.3.1 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.....	18
3.3.2 Kvalitetsarbete inom funktionshinderomsorgen	18
3.4 Personal- och kompetensförsörjning	18
4 Växa upp med stöd	20
5 Leva och arbeta med stöd	20
5.1 Daglig verksamhet enligt LSS och daglig sysselsättning enligt SoL.....	20
5.2 Bo	21

5.2.1	Boendeformer för personer med funktionsnedsättning i Vaggeryds kommun	21
5.3	Leva	21
5.3.1	Boendestöd	21
5.3.2	Personlig assistans	22
5.3.3	Avlösarservice i hemmet	22
5.3.4	Ledsagarservice	22
5.3.5	Kontaktperson	22
6	Att åldras med stöd	22
6.1	Äldre med funktionsnedsättning	22
7	Sammanfattande framåtblick	23
7.1	Demografisk utveckling	23
7.2	Personal- och kompetensförsörjning	23
7.3	Nyinflyttning och boendekarriär	23
7.4	Meningsfull sysselsättning	24
7.5	Samverkan	24
8	Begreppslista	25

Sammanfattning

Vaggeryds kommuns funktionshinderomsorgsplan innefattar en beskrivning av funktionshinderomsorgen och ingår i kommunfullmäktiges övergripande måldokument gällande socialnämndens ansvar för funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun. Planen ska under perioden 2024-2030 vara vägledande i politiska och verksamhetsmässiga beslut men också utgöra grund i det kontinuerliga kvalitets- och utvecklingsarbetet. Funktionshinderomsorgsplanen utgår från nationella inriktningar samt den lagstiftning som styr socialnämndens verksamheter.

Funktionsomsorgsplanens övergripande disposition är en beskrivning av verksamhetens stöd med indelning *växa upp, arbeta och leva*. Funktionshinderomsorgsplanen avslutas med en sammanfattande framåtblick som listar ett antal punkter som bedöms som särskilt viktiga för planperioden.

Politisk vision

---

*”En trygg, värdig och innovativ funktionshinderomsorg,
där individens livskvalité sätts i fokus”*

Socialnämndens plan för funktionshinderomsorg innefattar mål, visioner och strategier för socialnämndens arbete och uppdrag inom funktionshinderomsorgen.

Socialnämnden har ansvaret, men behöver samverka med kommunala nämnder och verksamheter, civilsamhället, regioner samt andra myndigheter.

Fokus ska vara på individens möjligheter och behov.

De hälsofrämjande och förebyggande insatserna utvecklas för att behålla och stärka en främjande livskvalité.

Aktiviteter erbjuds som utvecklar den fysiska, psykiska och sociala hälsan.

Flera olika boendeformer ger en flexibel boendemiljö. Det är individens behov som styr vilken boendeform som passar bäst. Det är viktigt att den boende känner sig trygg i sin miljö.

Den sociala miljön präglas av självbestämmande och ett gott bemötande. Det är individens önskemål och behov som, i möjligaste mån, sätts i centrum.

I framtiden behöver välfärdsteknik och andra tekniska möjligheter utvecklas.

Boendemiljö och medarbetarnas arbetsmiljö prioriteras.

Funktionshinderomsorgen ska bedrivas i väl underhållna samt funktionella boenden och lokaler.

Våra medarbetare ska ges möjlighet att utvecklas genom kompetenshöjande utbildningar.

Information om Socialnämndens funktionshinderomsorg ska vara enkel och tydlig. Den ska finnas i flera olika former, både på hemsidan och där verksamheter inom funktionshinderomsorg bedrivs.

Vaggeryds kommuns vision och värdegrund 2030

VISIONEN FÖR VÅR PLATS OCH VÅR VÄRDEGRUND

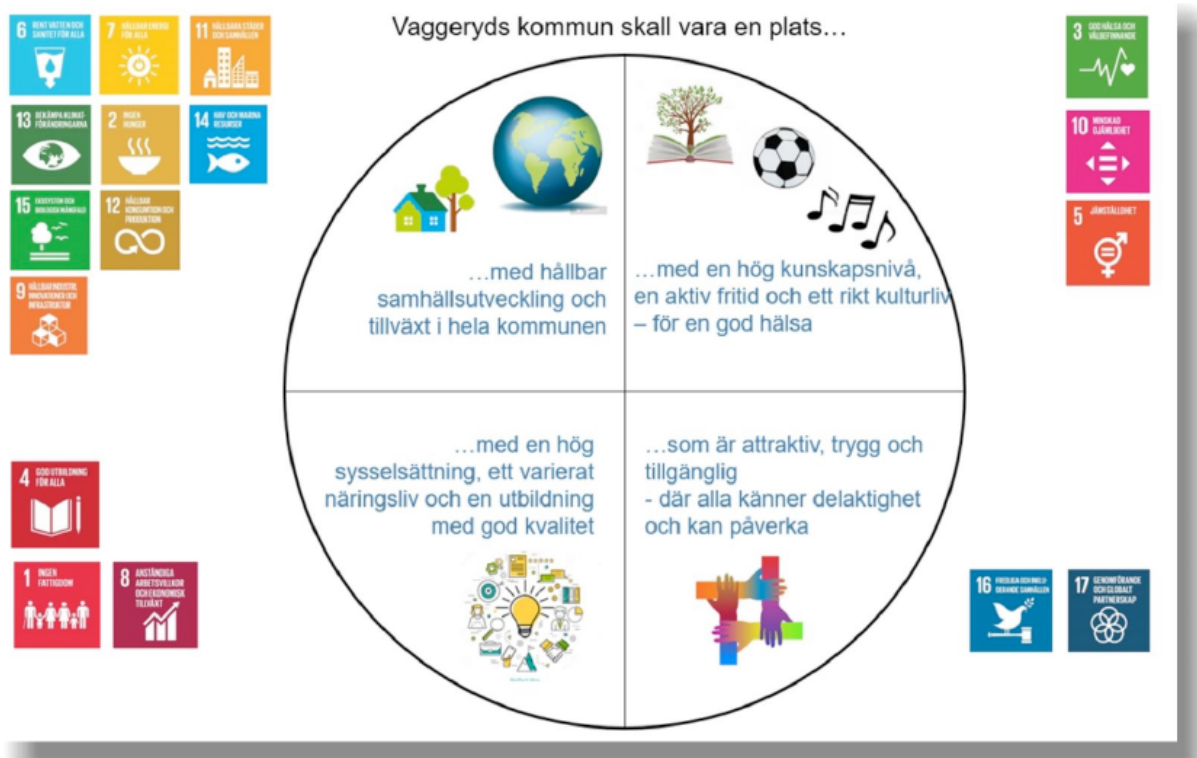
Här ger vi plats för att göra skillnad

En plats för möjligheter formad med **tanke och omtanke**.
Där lusten är vår drivkraft och där glädjen smittar.

En plats med stark tradition för gränslöst skapande.
Där gemensam vilja och kunskap får livet att lyfta
och **idéer att bli verklighet**.

En plats i rörelse som bygger på mångfald och hållbarhet.
Där allt är nära och **alla har betydelse**.

Alla som bor, lever och verkar i Vaggeryds kommun uppnår tillsammans visionen genom fyra mål som i sin tur är kopplade till FN:s mål inom Agenda 2030.

1 Inledning

Plan för funktionshinderomsorg ingår i kommunfullmäktiges övergripande måldokument gällande socialnämndens ansvar för funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun. Planen ska under perioden 2024 - 2030 vara vägledande i politiska och verksamhetsmässiga beslut men också utgöra grunden i det kontinuerliga kvalitets-och utvecklingsarbetet. Under arbetets gång har intresseorganisationer och samverkanspartners fått möjlighet att uttrycka sina synpunkter på den framtida planeringen. Tyngdpunkten i denna plan ligger på insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Av planen framgår viljeinriktningen för socialnämndens verksamhetsområden. Planen ska beskriva viktiga utvecklingsområden för funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun med utgångspunkt att hela Vaggeryds kommun ska leva. Planen ska ge en god bild av nuläge och planerad utveckling för intressegrupper, samverkanspartners, brukare, närstående, personal samt alla kommuninvånare. Planering ska vara långsiktigt hållbar utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv samt ta hänsyn till jämlikhet och jämställdhet. Funktionshinderomsorgsplanen är ett dokument som kommer att ses över kontinuerligt, t.ex. vid förändrad lagstiftning.

1.1 Lagstiftning som reglerar funktionshinderomsorgen

Socialförvaltningens och socialnämndens ansvarsområde för funktionshinderomsorgen regleras främst i Socialtjänstlagen (SoL,2001:453), Hälso-och sjukvårdslagen (HSL, 2027:30), Patientsäkerhetslagen, (PSL, 2010:659) samt Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade(1993:387). Utöver detta regleras ansvarsområdet i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, barnkonventionen, socialstyrelsens författningssamling samt allmänna råd.

1.2 Nationell inriktning och styrning av funktionshinderomsorgen

Funktionshinderomsorgens verksamheter vilar på en grund av flera olika regelverk och lagstiftningar. Verksamhetens uppdrag är att ge brukaren bästa möjliga förutsättningar att uppnå självständighet och självbestämmande, leva ett gott liv och delta i samhällslivet som andra. Nedan beskrivs några av de mest grundläggande regelverken som styr funktionshinderomsorgens uppdrag och verksamheter.

1.2.1 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft år 2009 i Sverige. Det innebär att Sverige har åtagit sig att förverkliga konventionen och dess bestämmelser i sin helhet. Grunden i konventionen är att personer med funktionsnedsättning har rätt att vara delaktiga i samhället och att kunna leva ett självständigt liv. Stödet till enskilda personer och samhället i stort ska utformas så att personer med funktionsnedsättning kan leva som andra. Barn har särskilda rättigheter att komma till tals. Konventionen fokuserar på icke-diskriminering och listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Några av konventionens mer centrala delar och principer handlar om rättskapacitet, tillgänglighet, att leva självständigt, vård, hjälpmedel, delaktighet och brukarinflytande. Stat, kommun och region har ett gemensamt ansvar att följa konventionen.

1.2.2 Barnkonventionen

Den 1 januari år 2020 började FN:s barnkonvention gälla som svensk lag. Det innebär att Barnkonventionen fått en högre rättslig status. Barnkonventionen är tänkt att vara det yttersta skyddsnätet för barns rättigheter. Konventionen lyfter att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barnet och att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet. Barnkonventionen innehåller även särskilda delar om barn med funktionsnedsättning. Barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning bör ha ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som gör det möjligt för barnet att vara aktiv i samhällslivet.

1.2.3 Socialtjänstlagen (SoL)

Socialtjänstlagen, SoL, är en ramlag som anger de övergripande målen och värderingarna för socialtjänsten – demokrati, jämlikhet, solidaritet och trygghet. Kommunerna har stor frihet att själva organisera verksamheten inom lagens ramar, kommunens egna förutsättningar och förändringar i samhällsutvecklingen.

Verksamheten ska inriktas på att frigöra den enskildes egna resurser. Den ska bygga på självbestämmande och integritet, inte på tvång och kontroll. Socialtjänsten ska samarbeta med andra myndigheter för att uppnå målen, till exempel Arbetsförmedlingen och regionerna.

Varje kommun har det yttersta ansvaret för att var och en som vistas inom kommunen får stöd och hjälp. Socialtjänstlagens biståndsparagraf, 4 kap. 1 §, innebär att den som inte själv kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd av socialtjänsten. Bestämmelsen har stor räckvidd. Det finns inga begränsningar när det gäller vem som kan få bistånd eller vilken typ av insatser biståndet kan innebära. Det kan vara både ekonomiskt bistånd och vård, omsorg eller stöd i olika former. De grupper som nämns särskilt i lagen är barn och unga, äldre personer, personer med funktionshinder, missbrukare, personer som vårdar eller stödjer närstående, brottsoffer, våldsutövare och skuldsatta personer.

1.2.4 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger.

Lagen gäller för:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

1.2.5 Översyn av lagstiftning LSS

I maj 2016 beslutade regeringen om en översyn av insatser enligt LSS samt assistansersättningen. Betänkandet, som överlämnades i januari 2019, innebär förslag på flera förändringar i nuvarande lagstiftning.

- Personlig service och boendestöd ska ge stöd till den som bor i en annan bostad än grupp- eller servicebostad. Stödet kan exempelvis innebära praktisk hjälp i hemmet, ledsagning och stöd vid föräldraskap
- Personligt stöd till barn syftar till att barn med funktionsnedsättning och deras familjer ska få insatser som är mer ändamålsenliga än de insatser som finns i dag. Insatsen personlig assistans ska inte längre användas till barn och unga under 16 år.
- Förebyggande pedagogiskt stöd riktar sig till personer med stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning med behov av personligt stöd av ett begränsat antal personer som har ingående kunskaper om honom eller henne och funktionsnedsättningen.
- Att staten ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans
- Att personlig assistans endast ska vara till för personer över 16 år.
- Utredningen föreslår också att den nuvarande lagstiftning benämnda insatsen ”ledsagarservice” blir en del av insatsen personlig service och boendestöd.

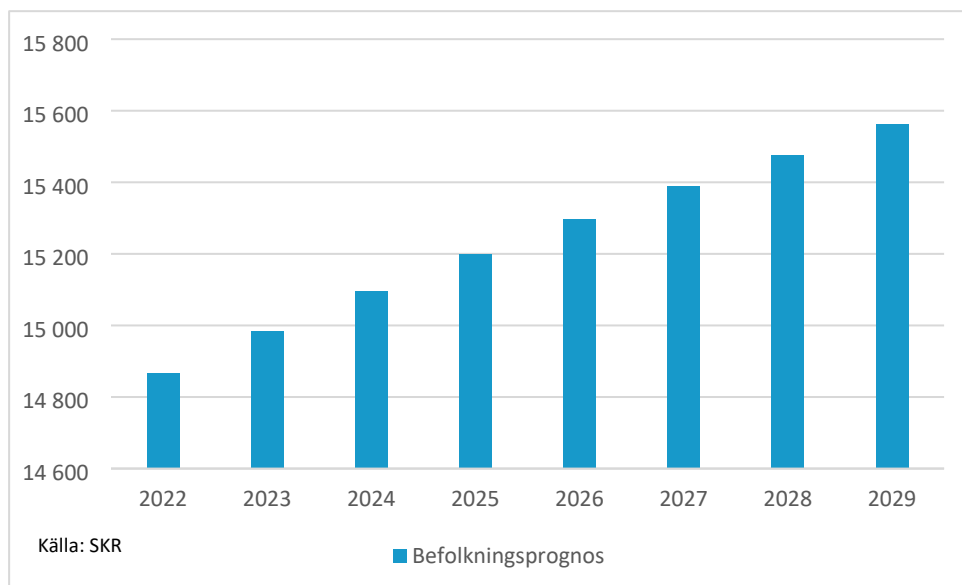

2 Demografisk utveckling och prognos

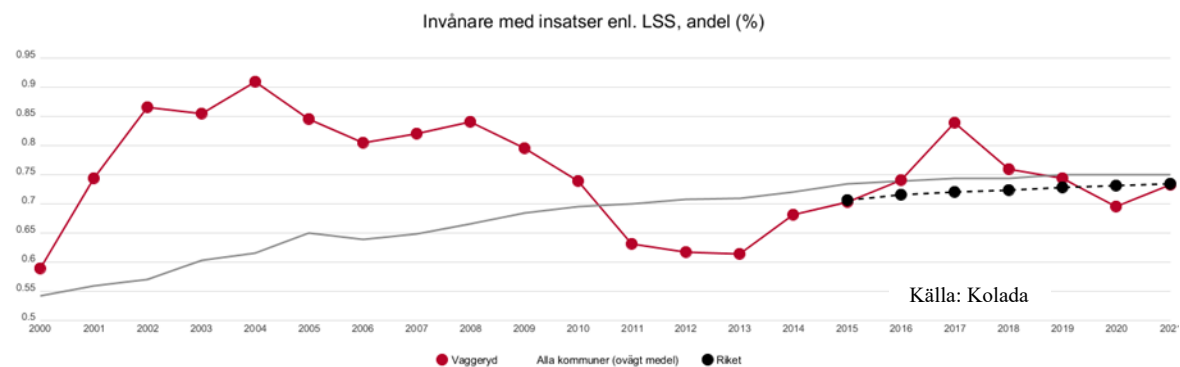
2.1 Demografisk utveckling – Nationellt och lokalt

Demografisk utveckling inom funktionshinderområdet är svår att kartlägga. Personer med funktionsnedsättning är inte en homogen grupp. Lagstiftning påverkar den demografiska statistiken och gör den svårtolkad genom att beslutsgrund för insatser har förändrats genom åren. Det finns jämförelsetal mellan kommuner på hur många procent som uppbär beslut enligt LSS. Det saknas jämförbar nationell statistik på insatser enligt SoL för målgruppen. Lokal demografisk statistik är viktig att uppskatta för en god planering av verksamhetsutveckling. Då Vaggeryds kommun är en befolkningsmässigt växande kommun är det att anta, att även behov av stöd vid funktionsnedsättning växer i samma takt. Demografin påverkas också av att personer med funktionsnedsättning lever allt längre i likhet med befolkningen i övrigt.

Figur 1. Befolkningsutveckling i Vaggeryds kommun

Figur 2. Andel invånare med LSS i Vaggeryds kommun

Invånare i Vaggeryds kommun 2021 med insatser enligt LSS är 0,73 %.

2.1.1 Bostad med särskild service

Den senaste uppskattning som finns nationellt kommer från Socialstyrelsen 2018. Den visar att det bodde 0,54 % i genomsnitt av befolkningen i ett LSS-boende. Andel boende skiljer sig stort mellan kommunerna i riket och det finns en skillnad mellan behov i storstäder kontra mindre städer/landsbygd. Statistiken omfattar funktionshindrade som beviljats bostad med särskild service enligt LSS.

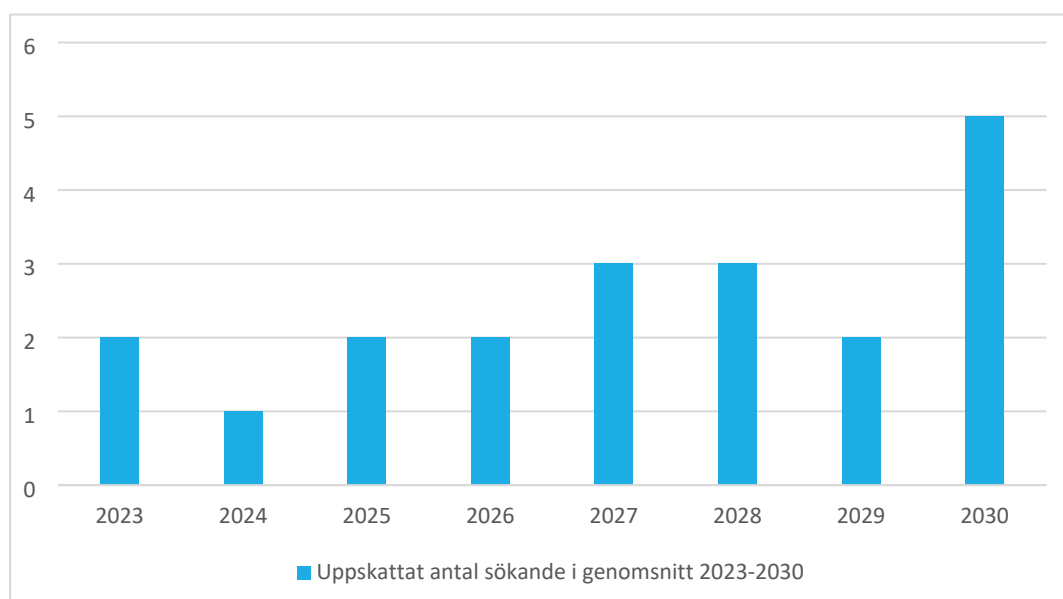
I Vaggeryds kommun är det 0,3 % av befolkningen som bor i bostad med särskild service.

Vad skillnaden beror på är inte känt. Kommunen kan ha lägre andel av befolkningen med boende enligt LSS, färre personer med behov av boendeinsatser enligt LSS eller så möts behoven genom andra insatser från kommunen eller från närstående.

Det finns krav i lagstiftningen SOSFS 2002:9 Bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS att kommunen ska känna till hur behovet av bostäder med särskild service ser ut hos de kommuninvånare som har rätt till denna insats enligt LSS. Att skapa nya bostäder med särskild service är en lång process som behöver påbörjas i god tid för att kunna säkerställa att besluten om bostad med särskild service enligt LSS kan verkställas utan längre dröjsmål.

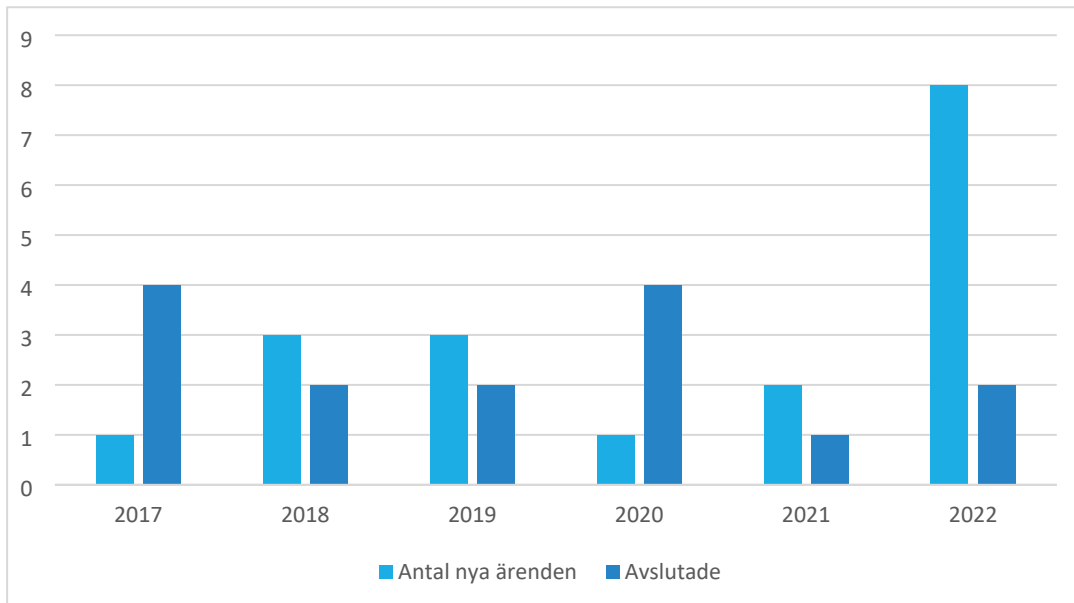
Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) har behovet av LSS-bostäder i landet ökat de senaste 10 åren. Ökningen beror dels på att antalet personer med identifierade behov ökar, dels att fler nyttjar sin LSS-bostad under längre tid. 90 % av de som har LSS-boende utgörs av personer med intellektuell funktionsnedsättning eller personer inom autismspektrumet.

Figur 3. Uppskattat antal sökande till boende med särskild service enligt LSS 2023-2030 i Vaggeryds kommun

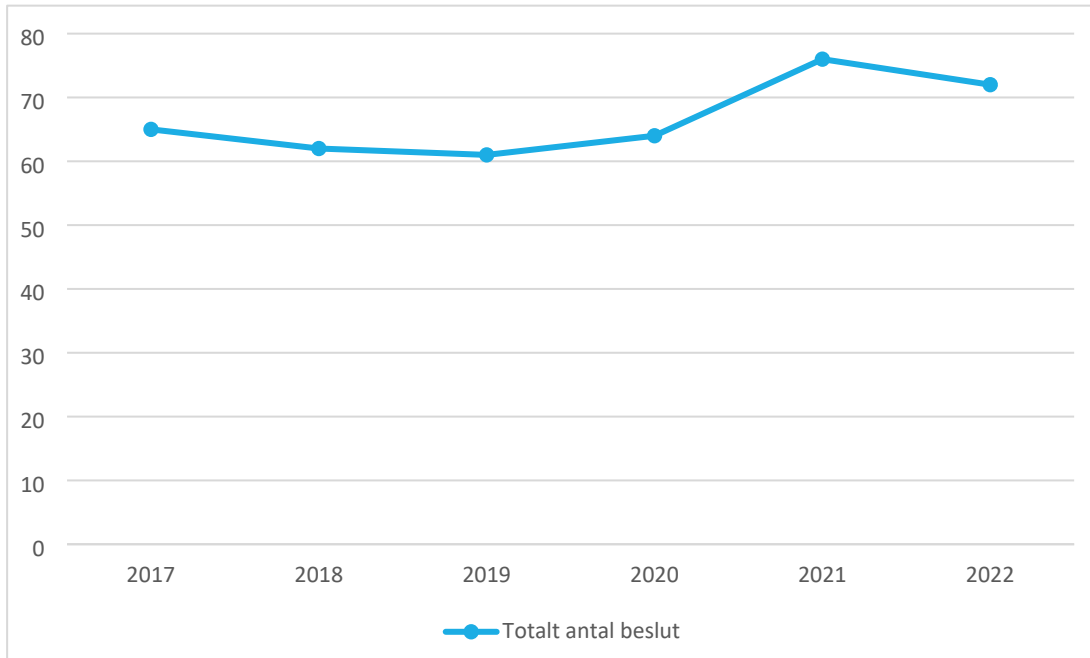
Prognosen bygger på inventering av insatser hos barn och unga med funktionsnedsättning i Vaggeryds kommun

För en rättvisande bild av framtida behov krävs en kontinuerlig inventering av insatser för barn och unga med funktionsnedsättning i Vaggeryds kommun. Aktuell inventering redovisar att ca 20 ungdomar kommer att behöva boenden under perioden 2023-2030 varav de flesta av dessa har behov av bostad med särskild service i form av servicebostad. Det betyder att det är ca.2,5 ärenden/år. Det är för området svårt att ge en allsidig prognos då inflyttning, olyckor och förändringar i tillämpning av rådande lagstiftning sker mellan åren.

Figur 4. Antal beviljade insatser i form bostad med särskild service 2017-2022

2022 har verksamhetsförändringar skett. Tellus serviceboende har utökats med 5 nya platser. Mejeriet har tillkommit med 5 möjliga platser varav 3 nyttjats under 2022.

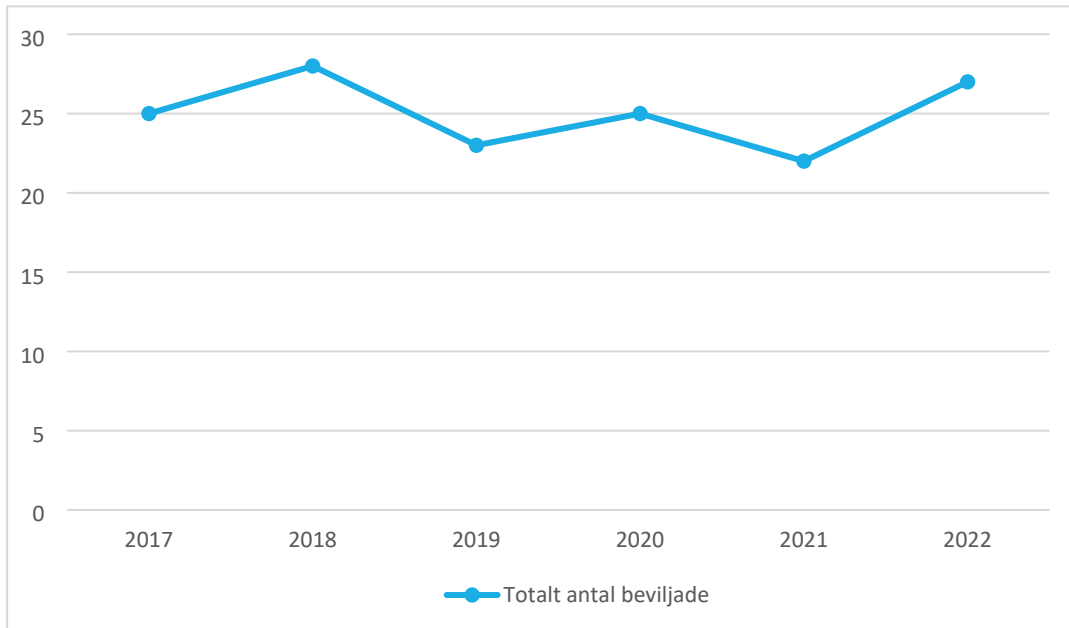
2.1.2 Daglig sysselsättning

Figur 5. Daglig sysselsättning – Totalt antal beviljade insatser år 2017-2022

Det ses en ökande trend. Prognosen är att insatsen kommer att fortsätta öka med anledning av att kommunen växer i antal invånare samt fler personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Nedgången under 2022 är inom normalvariationen.

2.1.3 Korttidsvistelse

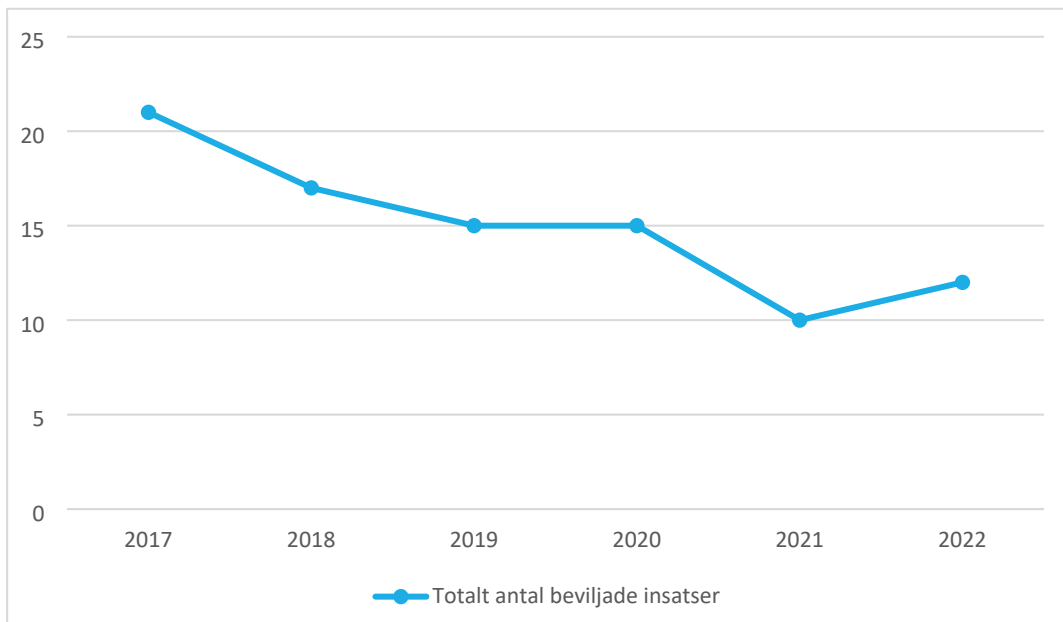
Figur 6. Korttidsvistelse – Totalt antal beviljade insatser år 2017-2022

Antalet beslut varierar över tid. Prognosen är att insatsen kommer att fortsätta öka med anledning av att kommunen växer i antal invånare samt att målgruppens behov förändras och kräver mer omfattande insatser.

2.1.4 Korttidstillsyn

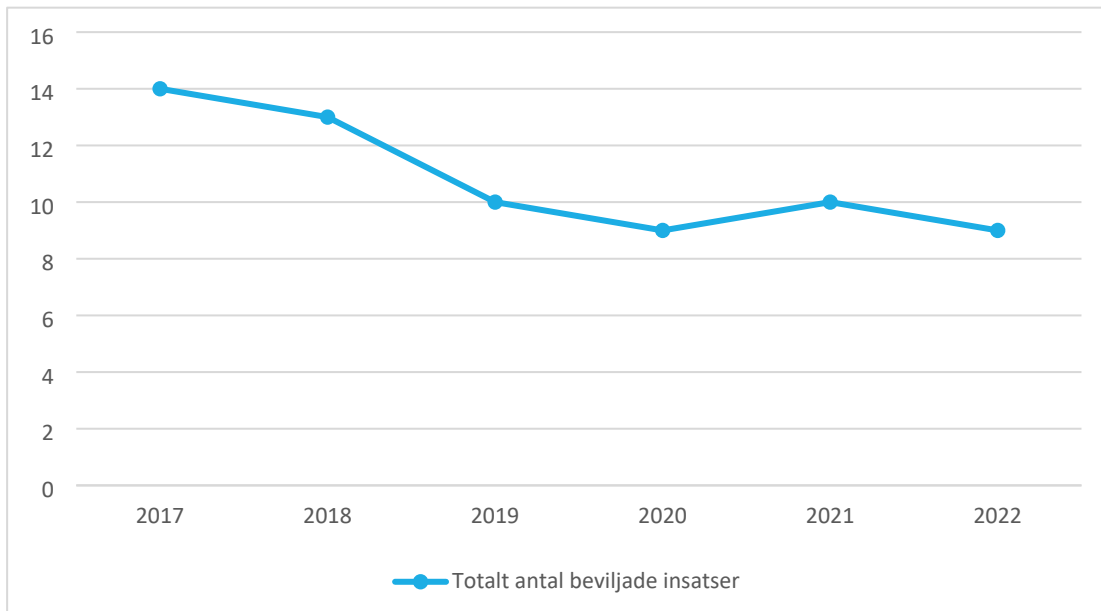
Figur 7. Korttidstillsyn – Totalt antal beviljade insatser år 2017-2022

Antalet beslut har minskat. Prognosen är att insatsen kommer att fortsätta vara stabil fram till 2030.

2.1.5 Personlig assistans

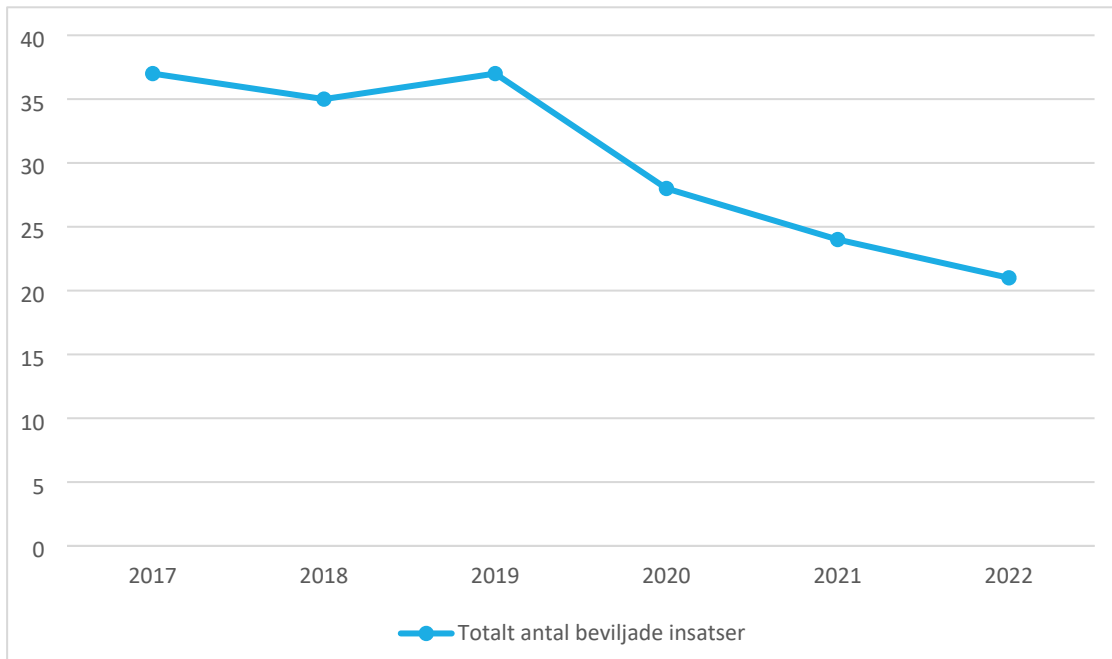
Figur 8. Personlig assistans – Totalt antal beviljade beslut, 2017-2022

Det ses en sjunkande trend fram till 2022 men ny lagstiftning och nya föreskrifter under 2023 ger målgruppen ökade möjligheter till personlig assistans vid psykisk funktionsnedsättning samt stöd vid egenvård på grund av vissa medicinska tillstånd. Därmed prognostiseras antal beslut om personlig assistans att öka framledes.

2.1.6 Kontaktperson

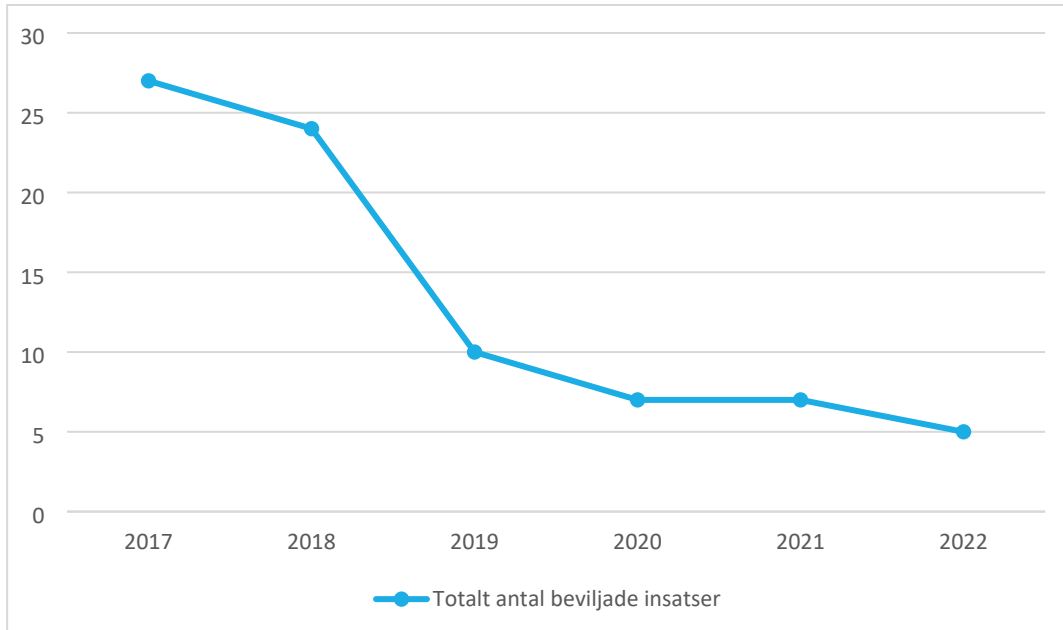
Figur 10. Kontaktperson – Totalt antal beviljade insatser, år 2017-2022

Antalet beslut har minskat. Prognosen är att insatsen kommer att fortsätta vara stabil fram till 2030.

2.1.7 Ledsagarservice

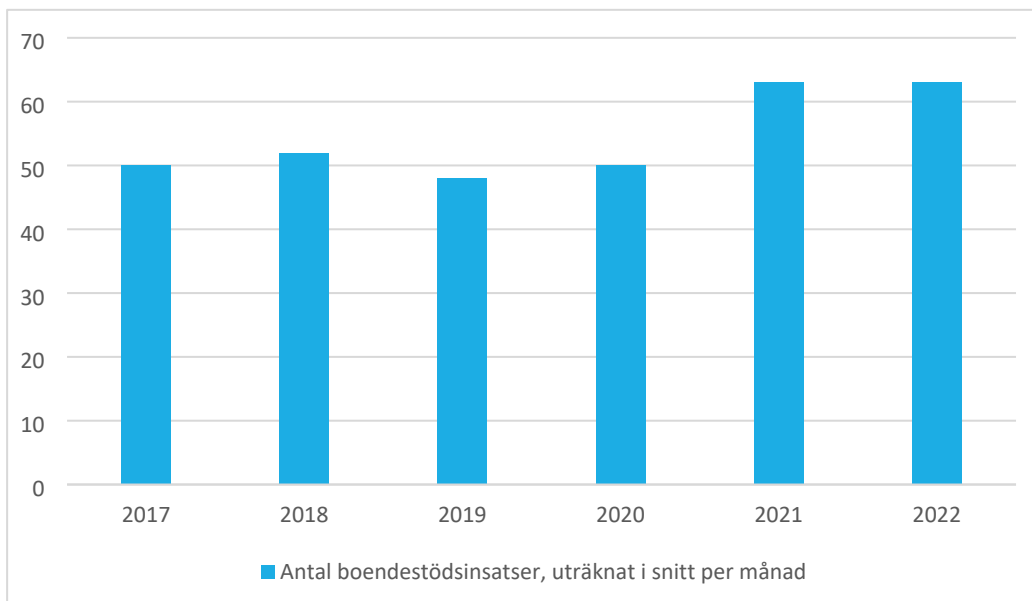
Figur 9. Ledsagarservice – Totalt antal beviljade insatser 2017-2022

Det ses en kraftig minskning som beror på att andra insatser tillämpas i högre utsträckning. Ledsagarbeslut som komplement till bostad med särskild service har fram till 2018 tillämpats men finns sedan 2019 inom ramen för insatsen bostad med särskild service. Därav ser det ut som en minskning när det istället är konstant.

2.1.8 Boendestöd

Figur 11. Antal boendestödsinsatser, i snitt per månad

Det ses en ökande trend. Prognosen är att insatsen kommer att fortsätta öka med anledning av att kommunen växer i antal invånare samt att fler personer med samsjuklighet och psykisk ohälsa söker insatsen.

3 Funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun

Socialnämnden ansvarar för olika former av omsorg, stöd och hjälp så att alla invånare ska kunna leva ett så inflytelserikt, självständigt och bra liv som möjligt. Socialförvaltningen lyder under socialnämnden.

Funktionshinderomsorgen är en av fem delar av socialförvaltningens organisation. Förutom Funktionshinderomsorgen består förvaltningen av myndighetsutövning, IFO verkställighet, Hälso- och sjukvård samt äldreomsorg.

3.1 Myndighetsutövning inom funktionshinderomsorgen

Myndighetsutövning mot enskilda är beslut eller åtgärder enligt lag som ytterst är ett uttryck för kommunens befogenheter i förhållande till medborgarna. Denna befogenhet måste hanteras på ett formellt sätt för att garantera rättigheter och rättssäkerhet för medborgarna. Handläggning och beslut inom socialförvaltningen sker utifrån relevant lagstiftning samt riktlinjer antagna av socialnämnden. Insatser inom funktionshinderomsorgen beviljas enligt två lagstiftningar, Socialtjänstlagen samt lag och stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS. Lagstiftningarna skiljer sig delvis åt där Socialtjänstlagen garanterar medborgarna en skälig levnadsnivå. Detta skiljer sig från LSS som är en rättighetslag som tydligt pekar ut individens rätt till en god levnadsnivå och rätt att leva som alla andra.

3.2 Funktionshinderomsorg med individen i fokus

3.2.1 Individens behov i centrum (IBIC)

Individens behov i centrum (IBIC) bygger på ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health) och är en internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa. ICF medför ett gemensamt språk och bland annat möjlighet att samla in och jämföra data och statistik. IBIC är en nationell arbetsmodell framtagen av socialstyrelsen med ett arbetssätt som innebär en strukturerad dokumentation av den enskildes behov. Arbetssättet utgår från socialförvaltningens övergripande process som beskriver de steg individen genomgår i kontakterna med förvaltningen, vilket omfattar handläggning, genomförande och uppföljning av beslutad insats. IBIC ger stöd för att beskriva och dokumentera individens behov i sitt dagliga liv oavsett insats. Syftet är att göra funktionshinderomsorgen mer likvärdig och rättssäker. Den enskilde ges därmed ökad möjlighet till delaktighet i utredning, planering och uppföljning av hjälp och stöd.

IBIC ger dels stöd för gemensam syn på hur människan fungerar i det dagliga livet. Den ger även stöd för både handläggare och utförare att beskriva och dokumentera uppgifter om individens resurser behov, mål och resultat med ett gemensamt språk. När alla som arbetar kring individen använder sig av ett gemensamt språk blir uppgifterna mer enhetliga vilket gör det lättare för individen att få rätt stöd.

IBIC ger stöd för att tillsammans med individen formulera nuläge och mål med fokus på de individuella behoven och det som är viktigt för individen. Det ger underlag för att kunna följa upp individens behov och resultat över tid. Det är nödvändigt för att individen, verksamheten som utför stödet och ansvarig nämnd ska få kännedom om beslutade insatser ger önskat resultat och måluppfyllelse för individen. Resultat kan sammanställas på olika nivåer och ingå som ett av flera underlag för verksamhetsuppföljning. Det bidrar till utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst.

Socialförvaltningen påbörjade införande av arbetssätt utifrån IBIC i samband med byte av verksamhetssystem under 2021 och implementeringen fortsätter under de kommande åren.

3.2.2 Barnets behov i centrum (BBIC)

BBIC är ett motsvarande arbetssätt såsom IBIC beskrivits ovan. BBIC implementerades inom individ och familjeomsorgen (IFO) i början av 2000-talet. Det är ett väl etablerat arbetssätt för myndighetsutövning och verkställighet vad gäller barn och unga. Barn och ungdomar som beviljas bistånd för korttidsvistelse eller korttidstillsyn kan omfattas av endera BBIC eller IBIC.

3.2.3 Personcentrerat och hälsofrämjande förhållningssätt

Personcentrerad vård och omsorg utgår ifrån en holistisk syn på vård, som tar hänsyn till hela människan – inte ett smalt fokus på dess sjukdom eller symtom, utan också personens förmågor, vilja, hälsa, välbefinnande, sociala och kulturella sammanhang. Utifrån ett personcentrerat och hälsofrämjande förhållningssätt är individen i fokus och inte sjukdom eller annan funktionsnedsättning – fokus ligger på friskfaktorer som främjar hälsa, men också med fokus på en stödjande verksamhet som arbetar för att utveckla och bevara individens förmågor i så hög grad som möjligt. Omvårdnad och vårdmiljö ska vara personlig och sjukdomssymtomen ska till möjligaste mån förstås ur den enskildes perspektiv. Omvårdnaden ska utgå från den enskildes livsmönster, värderingar och preferenser.

Socialförvaltningen ska främja jämställdhet och motverka diskriminering och ska i sitt arbete bemöta personer som unika samt värna om personens rättigheter och möjligheter till självbestämmande.

3.2.4 Jämlik hälsa

Studier (*Hur skapar vi bättre hälsa för personer med funktionsnedsättning*, SKR, 2018) visar att personer med funktionsnedsättning generellt har sämre hälsa jämfört med befolkningen i stort. Åtgärder för att främja jämlik hälsa behöver vara utformade och anpassade utifrån olika gruppers behov och förutsättningar och särskilt utifrån olika funktionsnedsättningar.

3.2.5 Delaktighet och inflytande

Såväl LSS som Socialtjänstlagen beskriver att individen ska göras delaktig, ges möjlighet till självbestämmande och inflytande över sitt eget liv. Utifrån detta ska socialförvaltningens arbete bygga på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Det innebär att de insatser som socialförvaltningen utför både ska planeras och genomföras tillsammans med den enskilde. Socialförvaltningen främjar delaktighet och inflytande genom till exempel;

- Ge stöd till individen att upprätthålla sitt oberoende, till exempel genom att tillämpa ett funktionsbevarande och rehabiliterande arbetssätt.
- Ge stöd till individen att utveckla sitt oberoende genom att aktivt arbeta med att utveckla individens förmågor och funktioner.
- Arbeta på ett sätt som säkerställer att individen kan påverka innehållet i beslut om bistånd och hur insatserna genomförs.
- Arbeta på ett sätt som säkerställer att hjälpen och stödet anpassas till den enskildes behov, förutsättningar och önskemål.
- Ha ett förhållningssätt som inbjuder den enskilde att framföra sina åsikter och önskemål.
- Säkerställa att boenderåd och andra former av möten genomförs för att stärka delaktighet och inflytande.
- Aktivt arbeta med delaktighetsmodellen (DMO) som är en metod för ökad delaktighet, tillgänglighet och trygghet.
- Systematiskt följa upp insatser tillsammans med den enskilde

3.2.6 Digitalisering och välfärdsteknik

Digitalisering och välfärdsteknik ska underlätta för människor att uppnå en god hälsa och välfärd samt utveckla och stärka resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet. Det handlar om att med olika typer av digitala stöd ta tillvara den enskildes egna resurser för att uppnå viktiga värden som förbättrad hälsa samt ökad delaktighet och självbestämmande.

Socialförvaltningen ska upplevas som en öppen, tillgänglig och digitaliserad förvaltning med möjlighet för medborgare att påverka och vara delaktiga. Förvaltningen ska arbeta för att skapa tillgänglighet, delaktighet och socialt umgänge genom digitala kanaler. Detta kan t.ex. göras genom att skapa förutsättningar och möjligheter för digitala möten mellan brukare och anhöriga, men även mellan brukare och personal. Inom ramen för detta ryms också delaktighet via digitala kanaler vid t.ex. vårdplaneringar eller liknande.

Socialförvaltningen ska löpande ta initiativ i syfte att effektivisera och förbättra. Det digitala perspektivet ska finnas med i all utveckling och inför stora beslut och investeringar ska digitaliseringsinsatser värderas utifrån att de skapar nytta för brukare, verksamheter och samhället.

Verksamhetsutveckling genom digitalisering ska även bidra till ett hållbart arbetsliv samt främja en positiv arbetsmiljö. Digital arbetsmiljö är de delar av arbetet som sker i eller styrs av digitala system. Det handlar om datorer och IT-program, men också hur anpassade de digitala systemen är till oss. Socialförvaltningen ska därför arbeta för ett hållbart arbetsliv och en positiv arbetsmiljö genom att de digitala systemen är anpassade för de som ska använda dem samt att de digitala systemen är anpassade efter verksamhetens behov.

3.2.7 Anhörigstöd

Vaggeryds kommun erbjuder anhörigstöd genom äldresamordnarna. Syftet med anhörigstödet är att ge stöd, avlastning och vägledning till personer som vårdar anhörig. Anhörigstödet sker i olika former i Vaggeryds kommun genom t ex avlösning i hemmet, korttidstillsyn, anhörigrupper, utbildning, friskvård eller i form av träffpunktsverksamhet.

3.2.8 Samverkan enligt LSS

LSS § 15:7 ”Till kommunens uppgifter hör att samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder”.

Syftet med samverkan är att ge handikapporganisationerna inom LSS-området möjlighet att utöva inflytande över beslut som fattas av Vaggeryds kommun inom ramen för LSS-lagen. Organisationerna

”skall ges möjlighet att påverka, att lämna förslag och att ge synpunkter för att viktiga kunskaper och erfarenheter skall kunna tillföras verksamheten” (Prop. 1992/93:159).

3.2.9 Bostadsanpassningsbidrag

Bostadsanpassningsbidrag är ett kommunalt bidrag som regleras i Lagen (218:222) om bostadsanpassningsbidrag och som riktar sig till personer som har funktionsnedsättning. Med stöd av bostadsanpassningsbidrag kan man göra anpassningar av boendet som är nödvändigt för att personen ska kunna fungera i sitt dagliga liv, t ex att ta bort trösklar, byta bort badkaret mot en dusch eller oordna en ramp vid entrén. För att kunna leva ett aktivt liv trots funktionsnedsättning behöver ibland närmiljön anpassas utifrån de individuella förutsättningarna. För funktionsnedsatta finns bidrag för att anpassa sin permanentbostad. Bidraget kan utgå för alla former av bestående funktionsnedsättning t ex rörelsehinder, nedsatt syn, allergi med mera.

Möjligheten till bostadsanpassningsbidrag är grundat på intyg, fastighetsägarens godkännande samt myndighetsbeslut.

3.2.10 Hälso- och sjukvård

Sedan 2013 är kommunen huvudman för hemsjukvården i ordinärt boende. Med hemsjukvård avses alla hälso- och sjukvårdsinsatser i den enskildes hem, det vill säga både i ordinärt boende och bostad med särskild service. Insatserna tillhandahålls av legitimerad personal till och med specialistsjuksköterska, fysioterapeut och arbetsterapeut, dock inte läkare, samt annan personal med delegation. Kommunen har ingen mottagningsverksamhet utan gör enbart hembesök. Det är legitimerad hälso- och sjukvårdpersonal som bedömer om brukaren/patienten kan vara aktuell för hemsjukvård. Med hälso- och sjukvård avses enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största

behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde till vården. Hälso- och sjukvården eftersträvar att vården bedrivs med god kvalitet oavsett boendeform.

3.3 Kvalitet i funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun

En gemensam vision och värdegrund utgör grund för kommunens övergripande kvalitetsarbete. Det innebär att organisatoriska strukturer skapas där all personal involveras och där alla kan och vill dra åt samma håll. Genom processer och rutiner samt ett systematiskt förbättringsarbete ska verksamheten uppnå kvalitet. Den fastslagna systematiken samt personalens medverkan är avgörande för att utveckla och säkerställa att samtliga krav och mål enligt lagar och förordningar uppfylls för respektive verksamhet.

3.3.1 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Socialförvaltningens ledningssystem är ett system med fastställda principer för ledning av verksamheten vilka syftar till att systematiskt och fortlöpande utveckla och kvalitetssäkra verksamheten. Ledningssystemet ska innefatta de processer och rutiner som krävs för att säkra och utveckla verksamhetens kvalitet. Socialförvaltningens ledningssystem utgår från de grundläggande principerna som anges i socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2011:9). Ledningssystemet användas för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet samt för att planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.

3.3.2 Kvalitetsarbete inom funktionshinderomsorgen

Socialnämndens systematiska kvalitets- och utvecklingsarbete bygger på inriktningen och ambitionen om att kvalitet säkerställs och utvecklas i en organisation genom planering, uppföljning och utveckling. Utifrån detta så har socialförvaltningen processer, rutiner och principer för planering av vårt arbetssätt och vad vi ska göra, hur vi följer upp och utvärderar, och hur vi sedan utvecklar och förbättrar. Dessa rutiner och principer beskrivs i olika processer, riktlinjer och rutiner för bland annat verksamhetsplanering och uppföljning, avvikelshantering (inkl. Lex Sarah och Lex Maria), egen-/internkontroll, kvalitets möten och analyser samt upprättande av en årlig kvalitets- och patientsäkerhetsberättelse. Det verksamhetsnära kvalitetsarbetet sker genom bland annat att identifierade avvikelser/händelser ska rapporteras, utredas och analyseras för att säkerställa kvaliteten. Identifierade avvikelser ska dels åtgärdas, dels ska processer, rutiner/riktlinjer och arbetssätt ses över så att den som bedriver verksamheten med stöd av dem kan säkra att en inträffad avvikelse inte inträffar igen. Därigenom uppnås en systematisk och fortlöpande utveckling och säkring av verksamhetens kvalitet. Utöver avvikelshandlingen så utgår det verksamhetsnära kvalitetsarbetet även från resultat och utfall i internkontrollen samt även andra ingående delar i verksamhetsberättelsen.

3.4 Personal- och kompetensförsörjning

Funktionshinderomsorgen är en personalintensiv verksamhet som till stor del bygger på mellanmännsliga relationer och möten. Personal är således socialnämndens viktigaste resurs för att bedriva god vård och omsorg. Enligt SKR (2020) behöver antalet anställda i välfärden, inklusive privata utförare, behöva öka med cirka 132 000 under perioden 2019-2029 och utöver det tillkommer 340 000 pensionsavgångar under samma period, om ingenting förändras. Av de 13 000 personer som välfärden behöver öka med varje år, återfinns nästan hälften av ökningen inom vård och omsorg i kommunerna, främst i äldreomsorgen men också inom funktionshinderomsorgen. Samtidigt minskar trycket på förskola och skola, då ökningen av antalet barn och unga inte är lika stor som i tidigare befolkningsprognoser. Antalet personer i arbetsför ålder, 20–66 år, ökar endast med 31 000 personer (+0,5 %) per år under perioden. Ökningen av de i arbetsför ålder ska täcka hela arbetsmarknadens ökade behov av arbetskraft – färre ska alltså ta hand om fler.

Socialnämnden ska arbeta för att vara en attraktiv arbetsgivare, sträva efter att implementera nya lösningar samt verka för ett hållbart arbetsliv. Medarbetare inom funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun ska ges

möjlighet till, samt vilja jobba ett helt arbetsliv. Arbetsmiljön har stor betydelse för hur länge människor kan och vill arbeta. En god arbetsmiljö är en förutsättning för ett hållbart arbetsliv. Inom ramen för en god arbetsmiljö ska personalen också ha inflytande över sitt arbete samt medverka i kvalitets- och utvecklingsarbete. Detta sker bland annat genom kontinuerliga arbetsplatsträffa (APT) där personalen kan påverka verksamheten. Utöver detta har personalen också olika ombudsroller, vilket är särskilda ansvarsområden (tex hygien, kost, dokumentation) inom vilket de kvalitetssäkrar och utvecklar verksamheten.

Socialnämnden arbetar kontinuerligt med kompetensutveckling, dels genom vad som erbjuds regionalt och nationellt, dels utifrån lokala kompetensutvecklingsåtgärder. Detta sker genom bland annat;

- **Vård- och omsorgscollege** initierades 2008 för att vara en drivkraft i kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Genom att arbeta med utbildning och kompetensutveckling ska Vård- och omsorgscollege bidra till att det finns många med rätt kompetens som vill arbeta inom vård och omsorg, både nu och i framtiden. Metoden som Vård- och omsorgscollege bygger på är certifierad samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och utbildningsanordnare. Samverkan finns på regional och lokal nivå.
- **Äldreomsorgslyftet** syftar till att stärka kompetensen inom kommunalt finansierad vård och omsorg genom att ge ny och befintlig personal möjlighet att utbilda sig på arbetstid för att tillhandahålla sig en grundläggande gymnasiekompetens till undersköterska.
- **Yrkesresan** är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling inom socialförvaltningen. Yrkesresan innehåller både digitalt lärande och kurstillfällen som anordnas regionalt. Målet med Yrkesresan är att kommuner ska få ytterligare kunskap, kraft och kompetens att utveckla socialtjänsten genom att erbjuda bästa tillgängliga kunskap på ett samlat och pedagogiskt sätt. Totalt ska fem yrkesresor produceras för olika verksamhetsområden inom socialtjänsten under avtalsperioden 2021-2028.
- **Vägen mot heltid** grundar sig i en nationell överenskommelse mellan SKR och fackförbundet Kommunal. Överenskommelsen innebär ett samarbete mellan arbetsgivare och fackförbund. Syftet är att höja sysselsättningsgraden för medarbetare för att ge ett mer jämställt arbetsliv, bättre ekonomi samt tillgodose arbetsgivarens behov av kompetens och rekrytering. Det långsiktiga målet är att alla anställningar ska vara heltid. Socialnämnden vill vara en attraktiv arbetsgivare som ger de anställda en säker och hållbar anställning. Vaggeryds kommuns mål är att:
  - ❖ fler ska öka sin tjänstgöringsgrad
  - ❖ att alla som vill ha en heltidstjänst har det
  - ❖ nyanställningar är på heltid
- **Nya Titlar** har införts utifrån Socialstyrelsens allmänna råd för kompetenskrav inom funktionshinderområdet. Titulaturen för personal som arbetar inom området har ändrats från vårdare, skötare till stödbiträde, stödassistenter och stödpedagoger.

Stödbiträde

- Utbildad eller annan gymnasieutbildning än för yrket.

Stödassistent

- Utbildning från:
  - Gymnasieskolans 3-åriga vård- och omsorgsprogram
  - Gymnasieskolans 3-åriga barn- och fritidsprogram

Stödpedagog

- Utbildning från:
Yrkeshögskoleexamen med inriktning stödpedagog inom funktionshinderområdet, 200 yrkeshögskolepoäng, eller
60 högskolepoäng med relevant inriktning för verksamhetsområdet och uppdraget.

4 Växa upp med stöd

Att ha ett barn med funktionshinder eller att växa upp med funktionshinder kan vara svårt och utmanande och i detta är det viktigt att det finns ett väl utvecklat stöd till individer och familjer. Antal unga personer med psykisk ohälsa ökar, vilket tydliggör vikten av att arbeta med förebyggande verksamhet för dessa i tidigt skede för att motverka psykiska funktionsnedsättningar. Metoder för tidig och specifik diagnostisering inom sjukvården blir mer avancerade, vilket innebär att fler bedöms ha diagnos/diagnoser och därmed rätt till insatser enligt LSS och SoL. De senaste åren har målgruppen delvis förändrats genom att det inkommer fler barn och ungdomar med en annan problematik än vad som varit tidigare. Andelen ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser ökar. Barn och ungdomar som behöver mer individuellt stöd ökar, vilket leder till att verksamheterna behöver hitta nya arbetssätt för att möta nya behov.

Vaggeryds kommun arbetar i enlighet med Barnkonventionen samt utifrån LSS-lagens barnperspektiv. Barnets behov i centrum (BBIC) är en metod som ska stärka barnperspektivet och delaktigheten för barn, unga och deras familjer. En satsning på utbildning i (BBIC) kommer att genomföras i utförarverksamheten under de närmaste åren. Individens behov i centrum (IBIC) är en metod som skall stärka delaktigheten för den enskilde är en metod som nyligen börjat implementerats inom förvaltningen och en satsning på utbildning och kompetensutveckling kommer att ske de närmaste åren.

För att möta nya generationer av individer och nya behov kommer en ökad samverkan mellan Funktionshinderomsorgen och IFO öppenvård ske de närmaste åren. Det är ett sätt att möta barnens behov men också öka föräldrastöd till denna grupp. Det märks redan idag att komplicerade ärenden enligt SoL verkställs där behov av samverkan mellan familjebehandling och korttids/fritids ökar. Familjer vars behov innefattar en högre komplexitet än enbart funktionshinder.

5 Leva och arbeta med stöd

5.1 Daglig verksamhet enligt LSS och daglig sysselsättning enligt SoL

Syftet med daglig verksamhet är att kunna erbjuda personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning en meningsfull och stimulerande sysselsättning på dagarna. Verksamheten anpassas efter deltagarens individuella behov för att tillförsäkra goda levnadsvillkor. Verksamheten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.

Ett övergripande mål med insatsen daglig verksamhet är att utveckla den enskildes möjligheter till arbete på kortare eller längre sikt. De personer som kan ha rätt till insatsen daglig verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är:

- Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
- Personer med betydande och bestående begåvningsmässiga funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder

Personer som ej har rätt till daglig verksamhet enligt LSS kan ansöka om sysselsättning enligt socialtjänstlagen (SoL).

Daglig verksamhet enligt LSS verkställs i tre nivåer, *utåtriktat* där personal från daglig verksamhet följer med den enskilde ut på arbetsplatser och stöttar där eller *utflyttat* där den enskilde är på arbetsplats med stöd från en av arbetsplatsen utsedd handledare. Daglig sysselsättning enligt SoL verkställs på samma sätt.

5.2 Bo

Insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt LSS kan utformas som en gruppboende eller serviceboende. Det finns även en boendeform enligt LSS för vuxna som heter annan särskilt anpassad bostad.

En bostad för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, kan vara utformad på olika sätt. I huvudsak beskrivs tre former av bostäder i förarbetena till lagstiftningen:

- gruppboende
- serviceboende
- annan särskilt anpassad bostad

I gruppboende och serviceboende ingår fast bemanning och omvårdnad. Detta ingår inte i boendeformen annan särskilt anpassad bostad. Alla dessa typer av bostäder är den enskildes hem.

Verksamheter enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Därför är det också viktigt att bostaden ligger i en miljö som ger de boende förutsättningar att delta aktivt i samhällslivet.

5.2.1 Boendeformer för personer med funktionsnedsättning i Vaggeryds kommun

Ordinärt boende avser ”vanliga” lägenheter, villor och andra bostäder som man hyr eller äger på egen hand. Personer som bor i ordinärt boende kan ansöka om bostadsanpassning, boendestödsinsatser eller personlig assistans via kommunens handläggare. Socialnämnden har antagna riktlinjer som skall fungera som ett styrdokument och stöd vid utredning, bedömning och beslut avseende insatser.

Korttidsboende är till för barn och unga vuxna med funktionsnedsättning för att de ska få möjlighet att byta miljö och att anhöriga ska få avlastning i vardagen.

Serviceboende är för personer med funktionsnedsättning som har ett lättare omsorgsbehov. Det finns tillgång till gemensamhetslokal och personalinsats är tillgängligt dygnet runt.

Gruppboende är en boendeform för personer med funktionsnedsättning som omfattas av rätten till bistånd utifrån LSS. Denna boendeform erbjuder vård och omsorg dygnet runt.

Gruppboende för äldre med funktionsnedsättning är en boendeform för äldre med omfattande omvårdnadsbehov som beror på normalt åldrande.

5.3 Leva

5.3.1 Boendestöd

Boendestöd är en insats som beviljas enligt SoL och som traditionellt riktar sig till personer med psykisk funktionsnedsättning. Boendestödjarna utför insatser i hela kommunen. Stödet bygger på delaktighet och utformas individuellt efter behov.

Syftet med boendestöd är att personer med funktionsnedsättningar ska få stöd och hjälp i sitt eget hem för att utvecklas och kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Insatserna fokuserar på att stärka individen, praktiskt och socialt. Detta för att den enskilde kan leva ett mer självständigt liv, i bostaden och ute i samhället.

Boendestöd innebär ett pedagogiskt och psykosocialt stöd i hemmet och närmiljön oftast i kombination med praktisk hjälp.

Syftet med boendestödet är att öka eller bibehålla individens förmåga att självständigt hantera vardagslivet. Bidra till återhämtning, ökad delaktighet och eget ansvar. Motverka social isolering och minska risken för försämring.

5.3.2 Personlig assistans

Insatsen personlig assistans är dels en insats enligt LSS men kan också beviljas av Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken (SFB) och kallas då för assistansersättning. Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer till den som på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning inte själv klarar att tillgodose sina grundläggande behov. Syftet är att även individer med stora och omfattande funktionsnedsättningar ska ges möjlighet att kunna leva som andra, få vara delaktig i samhällslivet och få hjälp och stöd att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt och därmed uppnå goda levnadsvillkor.

5.3.3 Avlösarservice i hemmet

LSS-insatsen avlösarservice innebär att en person som i vanliga fall vårdas av närstående i hemmet tillfälligt får omvårdnad av en person som avlöser den närstående. Denna verksamhet bedrivs i den enskildes egna hem.

5.3.4 Ledsagarservice

LSS insatsen ledsagarservice syftar till att underlätta för personer med funktionsnedsättning med stöd av en följeslagare, att delta i samhällslivet. Det kan till exempel handla om att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller kulturlivet.

5.3.5 Kontaktperson

Syftet med insatsen kontaktperson är att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. En kontaktperson fungerar som en medmänniska som kan ge råd till den enskilde i situationer som inte är av komplicerad natur samt vara en hjälp för att komma ut i kontakt med andra människor och för att komma ut i samhället. Att vara kontaktperson är ett arvoderat uppdrag. Insatsen kan beviljas både utifrån LSS och SoL.

6 Att åldras med stöd

6.1 Äldre med funktionsnedsättning

I takt med att andelen äldre med funktionsvariation ökar, det vill säga personer som ingår i LSS, så medför detta en ny grupp av personer med andra behov inom äldreomsorgen. I Vaggeryds kommun har de förändrade behoven beaktats genom att en avdelning är anpassad för målgruppen i vård- och omsorgsboendet Mejeriet. I dagsläget saknas nationellt kunskapsstöd och forskning för denna målgrupp. Förvaltningen omvärldsbevakar området lokalt, regionalt och nationellt.

7 Sammanfattande framåtblick

Funktionshinderomsorgen i Vaggeryds kommun har under planperioden flera faktorer att bevaka och bemöta. Nedan presenteras ett antal områden som bedöms som särskilt centrala.

7.1 Demografisk utveckling

Befolkningsprognosen för Vaggeryds kommun indikerar en ökning av personer med funktionsnedsättning som skulle kunna vara i behov av insatser. Utifrån detta är det viktigt att planera och följa utvecklingen kontinuerligt.

Ökningen är synlig i vissa målgrupper. Sådana målgrupper är personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), intellektuell funktionsnedsättning (IF) samt psykisk funktionsnedsättning, vilket gäller både barn och vuxna. Dessa målgrupper förekommer ofta både inom LSS-verksamhet (Bostad med särskild service) och inom social omsorgsverksamhet (Boendestöd) som tillhandahåller insatser enligt socialtjänstlagen. Målgruppen har ofta andra behov och förväntningar när det gäller vilket stöd samhället kan erbjuda jämfört med mer traditionella målgrupper inom framförallt LSS-verksamheterna. Samtidigt som målgruppen högfungerande med NPF ökar, så minskar antalet individer med mer traditionella diagnoser som utvecklingsstörning.

Barnkonventionen blev svensk lag 1 januari 2020 med fokus på barns rättigheter och delaktighet. Med det kan det innebära behov av ändringar i funktionshinderomsorgens verksamheter. Det är angeläget att se över verksamhetens inriktningar för att möta nya och förändrade behov. I synnerhet gäller det individer som berättigas bistånd enligt SoL, som har ökat, vad gäller förekomst av korttidsvistelse samt sysselsättning. Historiskt sett, har tidigare generationer med behov av stöd genom funktionshinderomsorgen, varit fostrade mer som kollektiv utan individanpassningar. De individer som kommer till verksamheterna idag har sammansatta behov samt är medvetna om sina rättigheter. Tidigare har verksamheterna enbart fokuserat på individens diagnoser. Idag arbetar vi med hela individens behov vilket kräver mer utveckling av verksamheterna, nya arbetssätt och bredare kompetens för att möta framtidens behov.

Verksamheternas lokaler för att möta framtidens behov vad gäller den fysiska miljön påverkas av ökningen av insatser i verksamheterna bostad med särskild service, korttidsvistelse samt sysselsättning.

Förändringar i LSS-lagstiftningen medför att antal individer förväntas öka som beviljas personlig assistans på sikt, vilket kan leda till ökade kostnader för kommunen.

7.2 Personal- och kompetensförsörjning

Personal- och kompetensförsörjningen är ytterligare ett område som kommer att påverka förvaltningens arbete under planperioden. Svårigheten i att rekrytera personal till vård och omsorg är ett nationellt problem. För att möta utmaningen av minskad andel som väljer att relevanta gymnasieutbildningar behöver förvaltningen planera och samverka med olika aktörer för att säkra framtida personalförsörjning. Vaggeryds kommun arbetar aktivt för att vara en attraktiv arbetsgivare, sträva efter att implementera nya lösningar samt verka för ett hållbart arbetsliv.

Nya typer av funktionshinder blir en allt större del av de unga som kommer till funktionshinderomsorgens verksamheter. Detta tvingar till kompetensutveckling och nya arbetssätt för medarbetarna. Satsning på att öka medarbetarnas kompetens behöver fortsätta för att säkerställa att verksamheterna fyller upp till Socialstyrelsens kompetenskrav.

7.3 Nyinflyttning och boendekarriär

I prognosen för planperioden 2023-2030 kan man se att 20 individer bedöms ha behov av bostad med särskild service. Dessa bedöms delvis kunna rymmas i befintliga boendeformer men det finns ett starkt behov av att påbörja arbete med att bereda nya boendeformer.

Det stödjande arbetssätt skapar möjlighet till integrering i samhället som ger individer med funktionsnedsättning möjligheter till ökad självständighet.

För att möta framtidens boende och behov bedöms det viktigt att fortsätta implementera tanken om boendekarriär inom funktionshinderomsorgen. Det innebär ett förhållningssätt att kontinuerligt följa upp om nuvarande boendalternativ är det boende som bäst lämpar den enskilde och om inte, motivera den enskilde att flytta när behoven förändras. Arbetet kretsar således till att skapa en naturlig boendekarriär för alla individer med beslut om bostad med särskild service.

7.4 Meningsfull sysselsättning

Antalet ärenden till daglig verksamhet LSS har ökat kraftigt de senaste åren och beräknas öka ännu mer de kommande åren. Ökningen av antalet insatser beror delvis på en ökning av antal individer som beviljas bistånd enligt LSS men framför allt för att andelen insatser om sysselsättning enligt SoL förväntas öka. Beslut om daglig sysselsättning enligt SoL kan beviljas till individer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Gruppen individer som beviljas daglig sysselsättning har ofta andra behov än de som omfattas av LSS. Det är viktigt att hitta nya sätt de närmsta åren för att verkställa dessa beslut.

Daglig verksamhets lokaler har behov av anpassningar för att möta fler deltagare och deras behov. Fler lokaler eller förändrade arbetssätt kommer att behövas. Det är ett fortsatt behov av att hitta meningsfull sysselsättning inom daglig verksamhet, samverkan med företag, förvaltningar och föreningar kommer i detta vara centralt.

7.5 Samverkan

Nya mötesplatser och samverkan med civilsamhället behöver utvecklas för att skapa nya arbetssätt för att möta ett ökande behov.

Flexibel samverkan och förebyggande verksamhet i tidigt skede krävs för att motverka psykiska funktionsnedsättningar. I detta krävs även en ökad samverkan mellan socialförvaltningens enheter för såväl barn och vuxna, barn- och utbildningsförvaltningen, kultur och fritid, regionens psykiatri och civilsamhället för att möta medborgarnas behov.

8 Begreppslista

AME	Arbetsmarknadsenheten. Kommunens enhet för att driva och samordna arbetsmarknadsfrågor och integrationsfrågor
Annan särskilt anpassad bostad enligt LSS.	I gruppboende och serviceboende ingår fast bemanning och omvårdnad, vilket däremot inte ingår i boendeformen annan särskilt anpassad bostad. Alla dessa typer av boendeställen är den enskildes hem.
Arbetskonsulent	Tjänst inom daglig verksamhet med uppgift att samordna och stödja deltagare i sysselsättning med särskilt fokus på deltagare med utflyttad verksamhet.
Autismspektrum	Autismspektrumtillstånd (AST) är en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som kan innebära svårigheter inom social kommunikation och beteende.
Avlösarservice i hemmet	Avlösarservice innebär att en person som i vanliga fall vårdas av närstående i hemmet tillfälligt får omvårdnad av en person som avlöser den närstående. Denna verksamhet bedrivs i den enskildes egna hem.
Barnets behov i centrum (BBIC)	Arbetsätt för myndighetsutövning och verkställighet vad gäller barn och unga. Barn och ungdomar som beviljas bistånd för korttidsvistelse eller korttidstillsyn kan omfattas av endera BBIC eller IBIC.
Barnkonventionen	FN:s konvention om barnets rättigheter, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lag. Barnkonventionens syfte är att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter.
Boendekarriär	Arbetsätt i Vaggeryds kommun att kontinuerligt följa upp om nuvarande boendeanternativ är det boende som bäst lämpar den enskilde och motivera den enskilde att flytta till andra boendeanternativ när behoven förändras.

Boenderåd	Arbetsätt inom särskilda boenden för att öka möjlighet för de boende att vara delaktiga.
Boendestöd	Boendestöd är en insats som beviljas enligt SoL. Syftet med boendestöd är att personer med funktionsnedsättningar ska få stöd och hjälp i sitt eget hem för att utvecklas och kunna leva ett så självständigt liv som möjligt.
Bostad med särskild service	Samlingsbegrepp för bostadsformer inom LSS, det vill säga gruppboende, serviceboende eller annan anpassad bostad.
Civilsamhället	Med det civila samhället avses en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen. I området ingår nätverk, ideella föreningar, registrerade trossamfund med mera.
Daglig sysselsättning	Biståndsbedömd insats enligt SoL för att ge meningsfull sysselsättning, verkställs i samma enheter som verkställer daglig verksamhet.
Daglig verksamhet	Verksamheter som erbjuder personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning en meningsfull och stimulerande sysselsättning på dagarna. Verksamheten anpassas efter deltagarens individuella behov för att tillförsäkra goda levnadsvillkor. Verksamheten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.
Delaktighetsmodellen, DMO	Delaktighetsmodellen är ett sätt att arbeta med delaktighet och inflytande för personer i behov av stöd. Modellen bygger på dialogsamtal som sker i grupp kring teman och frågor där det behövs en djupare förståelse kring något. Delaktighetsmodellen kan också kallas för Slingan.
FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft år 2009 i Sverige. Grunden i konventionen är att personer med funktionsnedsättning har rätt att vara delaktiga i samhället och att kunna leva ett självständigt liv.

Funktionshinderomsorg	Samlingsbegrepp för kommunens verksamheter som ger stöd och service personer med funktionsnedsättning så att de ska kunna leva ett så självständigt och meningsfullt liv som möjligt.
Gruppbostad	Boendeform för personer med funktionsnedsättning som omfattas av rätten till bistånd utifrån LSS. Denna boendeform erbjuder vård och omsorg dygnet runt.
Hälso-och sjukvårdslagen(HSL)	<p>Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.</p> <p>Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa.</p>
ICF	En internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa och är en förkortning för International Classification of Functioning, Disability and Health. ICF medför ett gemensamt språk och bland annat möjlighet att samla in och jämföra data och statistik.
IFO öppenvård	Den del av socialtjänstens verkställighet i Vaggeryds kommun som verkställer beslut kring barn och familj. I detta ryms Familjecentralen, Ungdomsmottagning, Rörligt elevstöd, Familj- och ungdomsteam samt Mötesplats.
Individens behov i centrum (IBIC)	IBIC är en nationell arbetsmodell framtagen av socialstyrelsen med ett arbetssätt som innebär en strukturerad dokumentation av den enskildes behov.
Kommunal Utveckling.	Kommunal utveckling är kommunernas gemensamma utvecklingspartnerskap där kommunerna aktivt styr och driver utvecklingsarbetet genom aktiva chefsnätverk och till verksamheten utlånad personal.
Kontaktperson	Biståndsbedömd insats enligt SoL eller LSS. En kontaktperson är en person som ska stödja den enskilde att kunna delta i samhällslivet. Syftet är att underlätta för

personen att få ett mer aktivt och socialt liv och bryta isolering.

Korttidstillsyn

Korttidstillsyn är en biståndsbedömd insats enligt LSS i form av fritidsverksamhet för funktionshindrade ungdomar över 12 år. Tillsynen ges före och efter skolan samt under skollov. Syftet är att erbjuda en meningsfull och rolig fritid för barn och ungdomar och en trygg avlastning för föräldrar/anhöriga/familjehem.

Korttidsvistelse

Korttidsvistelse är en biståndsbedömd insats enligt LSS och erbjuds barn och ungdomar under kortare eller längre tid. Korttidsvistelsen ska möjliggöra för närstående att kunna få avkoppling/avlastning och utrymme. För den enskilde ska korttidsvistelsen tillgodose behov av miljöombyte och rekreation samt ge möjlighet till personlig utveckling.

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger. En begäran om stöd och service från en person som ingår i lagens personkrets bör i första hand prövas enligt LSS om det är en insats som regleras i lagen. Motivet till detta är att det i allmänhet får antas vara till fördel för den enskilde.

Ledsagarservice

Ledsagarservice innebär att en person med funktionsnedsättning får stöd av en ledsagare. Syftet är att möjliggöra delaktighet i samhällslivet och kontakt med andra

Levnadsnivå.

Begrepp inom lagstiftning för att definiera omfattning av insats. Socialtjänstlagen finns för att försäkra medborgare skälig levnadsnivå, LSS ger rätt till god levnadsnivå.

Lex Maria

En anmälan enligt lex Maria ska utföras då en händelse inträffat där en patient drabbats av, eller utsatts för risk att drabbas av allvarlig skada eller allvarlig sjukdom enligt patientsäkerhetslagen (2010:659). Anmälan ska vara IVO tillhanda snarast efter inträffad händelse.-

Lex Sarah	Om ett missförhållande är allvarligt eller risk för ett allvarligt missförhållande inom socialtjänsten, vid Statens institutionsstyrelse och i verksamheter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska verksamhetsansvarig anmäla det till IVO.
Lägerverksamhet	En insats enligt LSS.
Myndighetsutövning	Myndighetsutövning är ett begrepp som omfattar beslut och andra åtgärder och är ytterst ett uttryck för samhällets maktbefogenheter gentemot medborgarna. För att säkerställa den enskildes rätt gäller det för handläggarna att vara lyhörda för den enskildes behov.
Neuropsykiatriska diagnoser	Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) är ett samlingsnamn för många olika tillstånd eller diagnoser. Några är ADHD, autismspektrumtillstånd (AST) och Tourettes syndrom.
Personlig assistans	Personlig assistans är ett stöd som finns för att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna vara delaktiga i samhället och kunna leva ett självständigt liv. Målet med insatsen är att personerna ska kunna leva ett liv som andra. Den personliga assistansen utgår från individens behov och kan därför skilja sig åt mycket i praktiken.
Patientsäkerhetslagen	Förkortas PSL
Servicebostad enl LSS	En servicebostad består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och en fast personalgrupp. Lägenheterna är anpassade efter den enskildes behov och ligger oftast i samma eller kringliggande hus. Varje boende ska erbjudas dygnet-runt-stöd i den egna lägenheten i den omfattning som hen behöver
Socialförsäkringsbalken	Socialförsäkringsbalken, SFB, är en heltäckande lag som samlar bestämmelser om social trygghet genom olika socialförsäkringar och bidrag. Den statliga socialförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet under livets olika skeden, exempelvis till barnfamiljer, sjuka, personer med funktionsnedsättning och äldre.

Socialtjänstlagen (SoL)	Socialtjänstlagen är en så kallad ramlag. Det innebär att den inte reglerar rättigheter för den enskilda individen utan beskriver vilka skyldigheter kommunerna har. Lagen reglerar all social verksamhet i kommunerna. Det kan gälla stöd till barn och unga, äldre, missbrukare och människor med funktionsnedsättning.
Stödfamilj	Insats enl. LSS för barn med någon form av funktionsnedsättning.
Stödjande arbetsätt	Förhållningssätt inom funktionshinderomsorgen som kretsar kring att gå från omvårdnad till ett stödjande arbetsätt. Att arbeta med att stärka de funktioner som går att stärka och bevara funktioner så länge man kan.
Vård- och omsorgscollege	Arenan för samverkan mellan arbetsliv och utbildning för tryggad kompetensförsörjning i vård och omsorg.
Yrkesresan	Yrkesresan är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Målet med Yrkesresan är att stärka kompetens och yrkes stolthet för både medarbetare och chefer inom socialtjänsten genom att erbjuda bästa tillgängliga kunskap på ett samlat och pedagogiskt sätt. Yrkesresan är ett samarbete mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR), Socialstyrelsen och Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS). Idag har 94% av alla kommuner valt att ansluta sig till Yrkesresan.